

Uchwała nr 12/2012
V Kongresu Spółdzielczości
z dnia 28 listopada 2012 r.

w sprawie stanu spółdzielczości
w Rzeczypospolitej Polskiej i kierunków jej rozwoju w latach 2013-2016

V Kongres Spółdzielczości poprzedziła kampania przedkongresowa zorganizowana we wszystkich 15 branżach spółdzielczych, w której uczestniczyli przedstawiciele spółdzielni oraz związków spółdzielczych. W trakcie branżowych zjazdów przedkongresowych odbyła się szeroka dyskusja, której podstawę stanowiły Tezy przedkongresowe przygotowane przez Krajową Radę Spółdzielczą oparte o Deklarację Spółdzielczej Tożsamości.

Przedstawiciele spółdzielni, uwzględniając wartości i zasady spółdzielcze zawarte w Deklaracji Spółdzielczej Tożsamości, dokonali oceny stanu spółdzielczości w poszczególnych branżach, przedstawili występujące zagrożenia oraz zgłosili wnioski mające na celu rozwój i umocnienie spółdzielczego modelu biznesu dla dobra ludzi i państwa.

Przeprowadzona we wszystkich środowiskach spółdzielczych dyskusja przedkongresowa, referat sprawozdawczo-programowy oraz oceny, wnioski i postulaty zaprezentowane w trakcie dyskusji kongresowej,

w istotny sposób pogłębiły wiedzę o aktualnym stanie i perspektywach rozwoju polskiej spółdzielczości oraz wyzwaniach współczesności.

Delegaci na V Kongres Spółdzielczości przyjmują przedstawione w Uchwale następujące oceny, prognozy, stanowiska, postulaty i zadania:

I. V Kongres Spółdzielczości wobec wyzwań współczesności

W zglobalizowanym świecie zachodzą szybko różne współzależne ze sobą procesy, powodując koncentrację własności, wzrost nierówności społecznych, wzrost długu publicznego oraz zagrożenie bezpieczeństwa wewnętrznego i zewnętrznego. W konsekwencji następuje: zubożenie znacznej części ludzi, zanikanie klasy średniej, wzrost bezrobocia i bezdomności, rozpad więzi społecznych i rodzinnych, wzrost patologii i chorób cywilizacyjnych, ale też widoczna zmiana świadomości ludzi co do obranej strategii rozwoju społeczno-gospodarczego.

Nasze życie zostało zdominowane przez system wartości oparty na skrajnym indywidualizmie, chciwości, egoizmie i bezwzględnej rywalizacji, zwanej konkurencją. Ten system wartości prowadzi nieuchronnie

w kierunku atomizacji społeczeństwa i rozpadu struktur społecznych. Jest to sprzeczne z zasadami równoważnego rozwoju przyjętego przez Organizację Narodów Zjednoczonych, a także z założeniami budowy społeczeństwa obywatelskiego.

Powyższe zagrożenia, doświadczenia i przemiany świadomości kształtują coraz szerzej w ludzkiej zbiorowości przeciwny system wartości - bliski spółdzielczości, jako jednej z form wspólnotowej aktywności – oparty na współpracy, pracy dla dobra wspólnego w harmonii ze środowiskiem naturalnym.

Wobec wyzwań i zagrożeń współczesności Organizacja Narodów Zjednoczonych podjęła Rezolucję ustanawiającą rok 2012 Międzynarodowym Rokiem Spółdzielczości, przypominając spółdzielczy model przedsiębiorczości, umożliwiający partycypację wielu ludzi w tej formie własności wspólnotowej, jako skuteczny sposób: eliminacji biedy, tworzenia miejsc pracy, wzajemnej pomocy oraz harmonijnej współpracy i integracji społecznej.

V Kongres Spółdzielczości potwierdza znaczący wkład spółdzielni, jaki one wnoszą w rozwój społeczno-gospodarczy naszego kraju, podnoszenie bezpieczeństwa społecznego oraz do tworzenia zrównoważonej i bardziej stabilnej pluralistycznej gospodarki. Spółdzielnie wnoszą taki wkład ponieważ:

- funkcjonują w lokalnych społecznościach przez długi okres czasu,
- angażują ludzi w zarządzanie swoimi przedsiębiorstwami,
- promują tworzenie miejsc pracy i zachowanie ich w społecznościach, którym służą,
- dążą do zyskowności nie jako do celu samego w sobie, lecz by efektywnie realizować potrzeby ich obecnych członków i przyszłych pokoleń,
- stosują model biznesu, który jest solidny, uczciwy, przyjazny dla ludzi i możliwy do realizacji na szczeblu lokalnym, krajowym i międzynarodowym,
- są bardzo odporne na uwarunkowania zewnętrzne, co wykazał ostatni kryzys finansowy i ekonomiczny.

W oparciu o wyniki i dyskusję podczas Kongresu stwierdzamy, że:

Spółdzielnie jako wzajemnościowe formy aktywności ludzi są przedsiębiorstwami, które odgrywają znaczącą rolę w gospodarce naszego państwa, przyczyniając się do zrównoważonego rozwoju.

W Polsce funkcjonuje blisko 9 tys. spółdzielni, które zrzeszają ponad 8 milionów członków i osiągają 65 miliardów przychodów.

Polska spółdzielczość stanowi największą demokratyczną strukturę i stanowi najbardziej imponujący system edukacyjny dzięki demokratycznemu zarządzaniu spółdzielniami i roli, jaką odgrywają one w edukacji dotyczącej ekonomii i demokracji wybranych osób pełniących różne funkcje i wszystkich członków.

Spółdzielnie funkcjonują w wielu sektorach gospodarki i wpływają na wszelkie aspekty życia. Ich znaczący udział widoczny jest w szczególności w mieszkalnictwie, mleczarstwie, bankowości oraz handlu detalicznym. Spółdzielnie, gdziekolwiek są aktywne, umacniają społeczności, którym służą, ponieważ, poza znaczącym wkładem, jaki wnoszą do gospodarki, odgrywają również znaczącą rolę w rozwoju społecznym i jednostek ludzkich.

Aby kontynuować maksymalizowanie swojego pełnego potencjału w zmieniającym się świecie i kruchej gospodarce, spółdzielnie muszą:

- kontynuować swój ogólny rozwój i podtrzymywać swoją konkurencyjność, aby zapewnić sobie długowieczność,
- dążyć do pomyślnego i trwałego wzrostu swojego biznesu,
- udowodnić większą zdolność do innowacji,
- zachować swoje znaczenie i aktualność przez szkolenie pracowników, przygotowanie następnych pokoleń i inteligentne stosowanie nowych technologii.

Model biznesu spółdzielni jest zróżnicowany, efektywny i wszechstronny. Czyni on ludzi aktywnie zaangażowanymi w gospodarkę i pomaga tworzyć wzrost niezbędny dla naszej wspólnej pomyślności.

Fakt, że spółdzielczy model może być stosowany w różnych sektorach działalności (rolnictwo, zdrowie, usługi finansowe itp.) i na różne sposoby (spółdzielnie spożywców, spółdzielnie producentów, spółdzielnie pracy itp.) wskazuje na to, jak jest on elastyczny i zdolny do adaptacji.

II. V Kongres wobec działań Państwa dotyczących spółdzielczości

Rozwój spółdzielczości jest nie tylko sprawą spółdzielców, ale również państwa odpowiedzialnego za rozwój społeczno – ekonomiczny kraju.

V Kongres Spółdzielczości oczekuje od polityki państwa:

1. Uznania specyfiki spółdzielczej wynikającej z członkowskiego charakteru spółdzielni oraz celu działalności poprzez zniesienie podwójnego opodatkowania i wdrożenie systemu wsparcia akumulacji kapitału.
2. Opracowania perspektywicznej polityki mieszkaniowej Państwa w oparciu o dogodne warunki finansowo-kredytowe z uwzględnieniem budownictwa spółdzielczego, w tym lokatorskiego.
3. W związku z pozbywaniem się przez samorządy mieszkań komunalnych, należy stworzyć warunki dla spółdzielczości mieszkaniowej do ich przejmowania i budowy nowych w oparciu o odpowiednią politykę socjalną Państwa.
4. Dobrego ustawodawstwa, szanującego spółdzielczą autonomię, samorządność, niezależność, demokrację ekonomiczną i Międzynarodowe Zasady Spółdzielcze. Optymalnym rozwiązaniem będzie opracowanie Kodeksu Spółdzielczego obejmującego zarówno przepisy ogólne (dotyczące m.in. funkcjonowania spółdzielni, lustracji spółdzielczej, związków spółdzielczych i Krajowej

Rady Spółdzielczej), jak również przepisy szczegółowe dotyczące poszczególnych branż spółdzielczych (socjalne, mieszkaniowe, pracy, GPR itp.)

5. Sprawiedliwego i równoprawnego traktowania spółdzielni w polityce kredytowej oraz zapewnienia równoprawnego dostępu do unijnych środków pomocowych.
6. Uwzględnienia społecznej roli spółdzielczości w rozwiązywaniu wielu problemów, jak np. zatrudnianie osób niepełnosprawnych, organizowanie działalności w zakresie opieki społecznej, zdrowotnej oraz rękodzieła ludowego i artystycznego, a także budownictwa mieszkaniowego. Państwo powinno wspierać inicjatywy związane z tworzeniem nowych rozwiązań spółdzielczych w tym zakresie.
7. Uwzględnienia w programach i systemach edukacji zagadnień związanych ze spółdzielczością oraz możliwości profilowania szkół średnich w kierunku spółdzielczym.
8. Usunięcia nierównych warunków prawnych dla spółdzielni w systemie podatkowym, korzystaniu ze środków europejskich oraz partnerstwie społecznym.
9. Zagwarantowania traktowania spółdzielców zajmujących się bezpośrednio produkcją rolną na równi z rolnikami prowadzącymi gospodarstwa rodzinne poprzez ustawowe uznanie spółdzielni za wielorodzinne gospodarstwo rolne.

III. Zadania dla spółdzielni i struktur ponadpodstawowych polskiego ruchu spółdzielczego w latach 2013 – 2016.

W latach 2013 – 2016 spółdzielnie i wszystkie organizacje spółdzielcze winny skoncentrować swoją uwagę na określeniu roli, miejsca i zasad funkcjonowania polskiej spółdzielczości.

Podstawą działania ruchu spółdzielczego w Polsce są spółdzielnie, zrzeszające na zasadach dobrowolności członków i działające na rzecz ich dobra. Spółdzielnie realizują swe cele w zgodzie z ustawodawstwem polskim oraz z międzynarodowymi zasadami ruchu spółdzielczego. Organizacje spółdzielcze zrzeszające spółdzielnie pełnią rolę służebną w stosunku do spółdzielni.

Aby kontynuować wzrost i poprawić swoją efektywność, spółdzielnie powinny:

- troszczyć się o większy poziom konkurencyjności przez wykorzystanie bliskich stosunków, jakie mają ze swoimi członkami,
- systematycznie identyfikować potrzeby członków w celu ich pełniejszego zaspokojenia,
- stać się bardziej sprawnymi organizacyjnie w ramach zakresu swojej misji i kierujących nimi zasad,
- zapewniać równowagę pomiędzy zasobami przeznaczonymi na wzrost (od których zależy ich długowieczność) i tymi przeznaczonymi na wspólny rozwój,
- jasno komunikować, czym różnią się od spółek prawa handlowego,
- łączyć siły z innymi spółdzielniami poprzez partnerstwa i porozumienia o współpracy.

Model biznesu spółdzielni potrafi ewoluować i dostosowywać się do zmieniających się warunków ich środowiska i potrzeb członków. Jednakże, zarówno zarządzanie spółdzielniami, jak i ich szczególne metody kapitalizacji, stwarzają określone wyzwania.

1. Zarządzanie spółdzielniami powinno być oparte na przejrzystości i partycypacji. Umożliwia to długoterminową wizję oraz budowanie wiarygodnych stosunków z ich członkami, klientami i społecznościami. Ścisłe stosunki, jakie spółdzielnie mają ze swoimi członkami, tłumaczą ich wyjątkową zdolność do realizowania ich potrzeb. Aby nadal wyróżniać się w zglobalizowanej i zaawansowanej technologicznie gospodarce, przedsiębiorstwa spółdzielcze muszą reagować szybciej na dynamiczne zmiany mające wpływ na ich środowisko.

Spółdzielnie muszą również:

- znaleźć lepszą równowagę pomiędzy procesami podejmowania decyzji, a sprawnością działania,
- jasno rozdzielać zakres odpowiedzialności osób pełniących funkcje z wyboru i menedżerów,
- poprawić swoją ogólną efektywność systemów zarządzania, aby szybko identyfikować i poprawiać swoje słabości,

- tworzyć bardziej efektywne procesy konsultacji z członkami odnoszące się do strategicznych celów działania,
 - wykorzystywać media społeczne i inne innowacyjne narzędzia komunikacji, aby angażować członków w proces demokratyczny,
 - znaleźć sposób utrzymania ich naturalnej pozycji jako lidera pod względem satysfakcji członków w czasach, kiedy interakcje społeczne stają się coraz bardziej wirtualne.
2. Ponieważ struktura własności ogranicza źródła pozyskiwania kapitału, spółdzielnie muszą być zawsze bardzo twórcze, kiedy nowy kapitał jest im niezbędny na cele rozwojowe, zachowując zarazem pełną nad nim kontrolę i wierność swojej tożsamości.
- Aby sprostać wyzwaniom kapitalizacji w czasach sztywnych regulacji finansowych, spółdzielnie muszą:
- umacniać swoją reprezentację by budować jej silniejszą pozycję wobec ośrodków władzy publicznej, mówić jednym głosem i lepiej promować wobec organów ustawodawczych i politycznych swoją odmienną,
 - podtrzymywać konstruktywny dialog z organami władzy i nadzoru,
 - zapewnić by ich struktury zarządzania i kapitału były zdolne do wspierania efektywnego podejmowania decyzji i procesu inwestycyjnego.

Delegaci na V Kongres Spółdzielczości uważają, że do najważniejszych zadań, które powinny być realizowane przez wszystkie ogniwa polskiego ruchu spółdzielczego w latach 2013 – 2016 należą:

1. Podejmowanie na miarę swoich możliwości przez wszystkie spółdzielnie, organizacje spółdzielcze, krajowe i regionalne związki spółdzielcze i Krajową Radę Spółdzielczą działań informacyjno – promocyjnych i naukowych na temat idei spółdzielczej, wiedzy o aktualnych problemach ruchu spółdzielczego i uwarunkowań jego dalszego funkcjonowania i rozwoju.
2. Należy podejmować wspólne wysiłki, aby w wyborach parlamentarnych krajowych i europejskich oraz samorządowych spółdzielczość zaznaczyła bardziej wyraziście swój udział, poprzez zgłaszanie kandydatów związanych z ruchem spółdzielczym.
3. Niezbędne jest rozwijanie ścisłej współpracy pomiędzy spółdzielniami, a samorządami terytorialnymi, organizacjami społeczeństwa obywatelskiego, innymi podmiotami ekonomii społecznej na szczeblu lokalnym. Ważnym kierunkiem integracji środowisk lokalnych jest tworzenie „ruchu animatorów społecznych”, który skupiałby ludzi o „szerszym spojrzeniu” na otaczającą rzeczywistość z różnych środowisk. Ruch ten tworzyłby sieć lokalnych liderów i podejmował różnorodne inicjatywy w zakresie rozwiązywania lokalnych problemów, kształcenia i samokształcenia, życia kulturalnego itp.
4. Jednoczenia wysiłków ekonomiczno – organizacyjnych spółdzielni dla rozwiązywania wspólnych problemów o podstawowym, strategicznym znaczeniu w poszczególnych branżach spółdzielni i całej spółdzielczości.
5. Podjęcie działań na rzecz odbudowy i rozwoju form spółdzielczych we wszystkich dziedzinach życia społeczno-gospodarczego kraju. Oznacza to, że w ramach pluralizmu gospodarczego spółdzielnie powinny dążyć do zagospodarowania nowych obszarów działalności. Należą do nich mogą m.in. szeroko pojęta opieka społeczna i zdrowotna, oświata i edukacja, lokalne przetwórstwo, usługi i ubezpieczenia.
6. Upowszechnianiu problemów spółdzielczych i pomocy w ich rozwiązywaniu powinna służyć współpraca związków spółdzielczych i poszczególnych spółdzielni podejmowana na szczeblach lokalnych (województwo, powiat, gmina) wraz z organizacjami rolniczymi (izby rolnicze, rolnicze związki branżowe, społeczno-zawodowe organizacje rolnicze oraz organizacje zrzeszające dzierżawców i pracodawców rolnych).
7. W celu rozszerzenia integracji i współpracy gospodarczej pomiędzy różnymi branżami spółdzielczymi potrzebne jest utworzenie przy Krajowej Radzie Spółdzielczej Systemu Centralnej Informacji Spółdzielczej jako zintegrowanej, dokładnej, w pełni zweryfikowanej i interaktywnej bazy danych o spółdzielniach, ich produktach, usługach, mocach przerobowych, zapleczu, co zapewni sprawny przepływ informacji i pozwoli na uruchomienie Elektronicznej Platformy Handlu i Współpracy.

8. Dla realizacji powyższych celów niezbędne jest stworzenie stabilnego Funduszu Rozwoju i Promocji Spółdzielczości.
9. Intensyfikacja procesów szkolenia działaczy, pracowników, a w szczególności kadry kierowniczej spółdzielni. Konieczne jest obligatoryjne kształcenie członków rad nadzorczych, na warunkach zobiektywizowanej jakości i certyfikacji wzorem spółek skarbu państwa.
10. Dla inicjowania różnych przedsięwzięć i współpracy między spółdzielniami różnych branż oraz dla celów szkoleniowych, należy umacniać przedstawicielstwo Krajowej Rady Spółdzielczej w każdym województwie. Wymaga to jednak podwyższenia dotychczasowej niewielkiej składki płaconej przez spółdzielnie w dostosowaniu do obrotów i poprawienie ściągalności.
11. W celu przeciwdziałania skutkom narastającego kryzysu finansowego i gospodarczego w spółdzielniach i ich otoczeniu, należy podjąć działania w celu wdrożenia nowych mechanizmów pieniężnych i organizowanie wzajemnej samopomocy członków spółdzielni, dla członków spółdzielni i pomiędzy spółdzielniami.
12. Dalszy rozwój zaplecza społecznego mający na celu przywracanie spółdzielniom ich charakteru członkowskiego.
13. Eliminacja z ruchu spółdzielczego zjawisk patologicznych, rodzących konflikty w spółdzielniach, a będących rezultatem ograniczenia lub nie przestrzegania praw członków.
14. Podnoszenie efektywności ekonomicznej spółdzielni m.in. poprzez znacznie szersze stosowanie różnorodnych form nowoczesnej przedsiębiorczości.
15. Niezbędne jest ograniczenie występujących w wielu spółdzielniach barier ekonomicznych bądź wynikających z wewnętrznych uchwał, prowadzących do odmowy przyjmowania nowych członków. Konieczne jest promowanie członkostwa w spółdzielniach, zwłaszcza na obszarach wiejskich, gdzie stopień zorganizowania rolników jest wciąż niski.
16. Podjęcie wszelkich możliwych działań przyczyniających się do rozwoju spółdzielczości uczniowskiej oraz kontynuowanie opieki poszczególnych spółdzielni i organizacji spółdzielczych nad działającymi spółdzielniami uczniowskimi.
17. Otoczenie przez ruch spółdzielczy szczególną troską osób niepełnosprawnych, ludzi kultury ludowej oraz środowisk zagrożonych bezrobociem.

IV. Zadania dla Zgromadzenia Ogólnego i Zarządu Krajowej Rady Spółdzielczej

V Kongres Spółdzielczości zobowiązuje Zgromadzenie Ogólne i Zarząd Krajowej Rady Spółdzielczej do: inspirowania, organizowania i koordynowania działań spółdzielni (organizacji spółdzielczych) oraz udzielania wszelkiej możliwej pomocy podmiotom spółdzielczym realizującym określone przez Kongres zadania.

Biorąc powyższe pod uwagę V Kongres Spółdzielczości zobowiązuje Zgromadzenie Ogólne i Zarząd Krajowej Rady Spółdzielczej do:

1. Sprawowania wiodącej roli w zakresie inicjowania i wdrażania w życie nowych rozwiązań legislacyjnych dotyczących spółdzielczości.
2. Podjęcia działań umożliwiających utworzenie Parlamentarnego Zespołu Spółdzielczości w porozumieniu z Klubami Parlamentarnymi.
3. Podjęcia działań zmierzających do opracowania Kodeksu Prawa Spółdzielczego scalającego istniejące ustawy segmentów spółdzielczości z uwzględnieniem specyfik części branż w jednym akcie prawnym i przedłożenia go Parlamentowi Rzeczypospolitej Polskiej jako inicjatywy obywatelskiej. Obecny trend coraz większej segmentacji prawa w Polsce prowadzi do coraz większego bezprawia sprzecznych ze sobą unormowań.
4. Podtrzymywania istniejących stosunków z organami władzy publicznej, aby śledzić nowe inicjatywy ustawodawcze i mieć pewność, że specyfika spółdzielni jest w nich brana pod uwagę.
5. Zintensyfikowania działań na rzecz popularyzacji dorobku i problemów spółdzielczych szerszemu ogółowi społeczeństwa polskiego. Powinny temu służyć zarówno spółdzielcze tytuły wydawnicze, jak też: internet, prasa, radio, telewizja – publiczna i komercyjna.
6. Dalszego propagowania tradycji polskiego ruchu spółdzielczego, jego dorobku teoretycznego, popularyzacja wybitnych organizatorów i działaczy spółdzielczych oraz zasłużonych spółdzielni.
7. Opracowania i wdrożenia programu Kompleksowego Interaktywnego Systemu Szkoleń dla: zarządów, członków rad nadzorczych, pracowników, członków społeczników i przedstawicieli

- samorządów terytorialnych – o charakterze celowym, personalnym, technicznym i branżowym, ewoluujący w kierunku nowoczesnych form edukacji powiązanych bezpośrednio z praktyką
8. Kontynuowania i rozwijania współpracy z placówkami naukowymi i ludźmi nauki zajmujących się problematyką spółdzielczą. Rozwój nowoczesnej spółdzielczości w Polsce jest niemożliwy bez wsparcia placówek naukowo – badawczych.
 9. Kontynuowania patronatu i udzielania pomocy merytorycznej, organizacyjnej, a w miarę możliwości, także pomocy materialnej spółdzielczości uczniowskiej – ruchowi spółdzielczemu, który w sposób praktyczny propaguje idee spółdzielczości wśród młodzieży.
 10. Budowania mechanizmów finansowych dla tworzenia nowych i rozwijania istniejących spółdzielni.
 11. Wykorzystania wszystkich dostępnych prawem środków dyscyplinujących podmioty spółdzielcze w wypełnianiu dyspozycji ustawowych, zwłaszcza Prawa spółdzielczego. Dotyczy to przede wszystkim poddawania się okresowej ocenie lustracyjnej spółdzielni, publikowania podstawowych dokumentów (sprawozdań, bilansów, rachunków zysków i strat), wnoszenie przez spółdzielnie składek na realizację zadań statutowych.

V Kongres Spółdzielczości w trosce o przyszłość polskiego ruchu spółdzielczego zwraca się do wszystkich członków i organizacji spółdzielczych o podjęcie wszelkich możliwych działań zmierzających do: realizacji zadań ustalonych przez Kongres i sprostaniu wyzwaniom współczesności. Pełna i powszechna realizacja zadań przez spółdzielnie zapewni rozwój ruchowi spółdzielczemu w Polsce i ochroni przed zagrożeniami, jakie niosą przemiany współczesnej cywilizacji.

Szczegółowe wnioski zgłoszone w czasie zjazdów przedkongresowych oraz dyskusji kongresowej stanowią załączniki do niniejszej uchwały. Kongres zobowiązuje Zgromadzenie Ogólne i Zarząd Krajowej Rady Spółdzielczej do przeanalizowania wszystkich wniosków i postulatów zgłoszonych na przedkongresowych zjazdach oraz w toku obrad V Kongresu, w celu ich realizacji oraz przedstawienia sprawozdania z ich wykonania na VI Kongresie Spółdzielczości.

Sekretarz
V Kongresu Spółdzielczości

Przewodniczący
V Kongresu Spółdzielczości